

Καλημέρα, παιδιά!

Ελπίζω να είστε όλοι καλά! Σας έλλειψε το σχολείο;

Για να μη χαθεί η επαφή με τη μαθησιακή διαδικασία σας στέλνω τη θεωρία στην κλίση των επιθέτων. Ακολουθούν λίγες ασκήσεις εμπέδωσης.

Το ίδιο υλικό βρίσκεται και στο <https://eclass.sch.gr>, αφού αναζητήσετε το μάθημά μου. Σε λίγες μέρες θα ανεβάσω τις σωστές απαντήσεις .Οκ;

Πληροφορίες για το επίθετο (ΠΗΓΗ ΥΛΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ)

Το επίθετο είναι ένα μέρος του λόγου που κατά κανόνα δίνει ένα χαρακτηριστικό, μια ιδιότητα ή μια ποιότητα στο ουσιαστικό που προσδιορίζει, π.χ. Η **ξύλινη** πόρτα. Η **σωστή** απάντηση.

Συμφωνία επιθέτου με το ουσιαστικό

Το επίθετο συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση.

Θέση του επιθέτου

Η θέση του επιθέτου μέσα στο λόγο ποικίλλει. Συνήθως τοποθετείται στο λόγο **πριν** από το ουσιαστικό, αλλά μπορεί να τοποθετείται και μετά από αυτό, π.χ. Ήταν μια **ένοπλη** ληστεία που κατέληξε σε φιάσκο, αλλά και Ήταν μια ληστεία **ένοπλη** που κατέληξε σε φιάσκο. Κάτι ανάλογο γίνεται, όταν μεταξύ ουσιαστικού και επιθέτου μεσολαβεί το ρήμα είμαι, π.χ. **Οι πλανήτες είναι ετερόφωτοι, αλλά και Ετερόφωτοι είναι οι πλανήτες.**

Το επίθετο ως ουσιαστικό

Το επίθετο συχνά χρησιμοποιείται με πρόταξη του άρθρου χωρίς το ουσιαστικό, όταν **εννοείται** από τους συμμετέχοντες στη συζήτηση, π.χ. **Τα μικρά** να έλθουν μπροστά (εννοείται παιδιά). **Οι ηλικιωμένοι** να περάσουν δεξιά και οι **νέοι** στα αριστερά (εννοείται άνθρωποι). Στην περίπτωση αυτή **τα επίθετα λειτουργούν ως ουσιαστικά**. Γενικά, η διάκριση μεταξύ επιθέτου και ουσιαστικού δεν είναι πάντα εύκολη, γιατί μπορεί η ίδια λέξη να λειτουργεί άλλοτε ως επίθετο και άλλοτε ως ουσιαστικό, π.χ.

Τα εισοδήματά του προέρχονται από **μισθωτές** υπηρεσίες (επίθετο).

Άρχισαν οι διαμαρτυρίες των **μισθωτών** (ουσιαστικό).

Έφερε **νέα** πράγματα (επίθετο).

Έφερε καλά **νέα** (ουσιαστικό).

Το γένος των επιθέτων

Το γένος των επιθέτων **εξαρτάται** και **καθορίζεται** από το γένος των ουσιαστικών που προσδιορίζουν, π.χ. **Η νέα ρύθμιση. Ο νέος άνθρωπος. Το νέο παιδί.**

Μορφολογία

Τα περισσότερα επίθετα παρουσιάζουν **διαφορετική μορφή** στο **αρσενικό**, στο **θηλυκό** και στο **ουδέτερο** γένος. Ορισμένα, τα οποία είναι στην πλειονότητά τους δάνεια από ξένες γλώσσες, διαθέτουν μόνο έναν τύπο και για τα τρία γένη, π.χ. Ο μπλε τοίχος. Η μπλε φούστα. Το μπλε δωμάτιο. Η μορφή αυτών των επιθέτων παραμένει αναλλοίωτη σε όλα τα γένη και τις πτώσεις.

Η κλίση των επιθέτων παρουσιάζει ομοιότητες με την κλίση των ουσιαστικών που έχουν τις ίδιες καταλήξεις.

Διακρίνονται με βάση τον αριθμό των καταλήξεων που εμφανίζουν για κάθε γένος σε **τρικατάληκτα** (π.χ. ο πλούσιος, η πλούσια, το πλούσιο), **δικατάληκτα** (π.χ. ο ακριβής, η ακριβής, το ακριβές) και **μονοκατάληκτα** (π.χ. ο μπλε, η μπλε, το μπλε)

Με βάση τον αριθμό συλλαβών που διατηρούν στις πτώσεις διακρίνονται σε **ισοσύλλαβα** (π.χ. ο διάσημος, του διάσημου) και **ανισοσύλλαβα** (π.χ. ο παρών, του παρόντος).

Επίθετα σε -ος, -η, -ο

Αυτή είναι η πιο συνηθισμένη κατηγορία επιθέτων στη νέα ελληνική.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	άδικος	η	άδικη	το	άδικο
γεν.	του	άδικου	της	άδικης	του	άδικου
αιτ.	τον	άδικο	την	άδικη	το	άδικο
κλητ.		άδικε		άδικη		άδικο
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ.	οι	άδικοι	οι	άδικες	τα	άδικα
γεν.	των	άδικων	των	άδικων	των	άδικων
αιτ.	τους	άδικους	τις	άδικες	τα	άδικα
κλητ.		άδικοι		άδικες		άδικα

Μορφολογική ποικιλία

■ Ο τόνος σχεδόν πάντοτε παραμένει στην ίδια συλλαβή. Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, στη γενική του ενικού και του πληθυντικού και στην αιτιατική του πληθυντικού αριθμού των προπαροξύτωνων επιθέτων, κυρίως σε στερεότυπες εκφράσεις λόγιας προέλευσης ή σε τυπικό ύφος, ο τόνος μετακινείται στην παραλήγουσα, π.χ. **Επίλυση διαφόρων (αντί διάφορων) προβλημάτων**. Αθωώθηκε εξαιτίας του **προτέρου εντίμου (αντί έντιμου) βίου του**. Η μετακίνηση του τόνου στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού θεωρείται κανονική, όταν το επίθετο χρησιμοποιείται ως ουσιαστικό, π.χ. Κάλεσε όλους τους **αθανάτους** (αντί **αθάνατους**). Ρώτησε τον γιατρό για την πορεία της υγείας του **αρρώστου** (αντί **άρρωστου**). Η διαφοροποίηση αυτή τείνει σήμερα να σχετιστεί στον προφορικό λόγο με τη διαφοροποίηση του ύφους του ομιλητή (τόνος στην προπαραλήγουσα = ουδέτερο ή οικείο ύφος, τόνος στην παραλήγουσα = τυπικό ύφος).

Επίθετα σε -ος, -α, -ο

Ως προς τη μορφολογία τα επίθετα της ομάδας αυτής **διαφέρουν** από την ομάδα των επιθέτων σε -ος,-η, -ο μόνο **στους τύπους του θηλυκού του ενικού αριθμού**, στην κατάληξη των οποίων υπάρχει πάντα το -α στη θέση του -η.

Σύμφωνα με το νέος-νέα-νέο κλίνονται τα αιώνιος, γκρίζος, καινούριος, μοντέρνος, σκούρος, καθώς και τα επίθετα που λήγουν στα επιθήματα -ούχος, -φόρος, -ούργος, π.χ. ταλαντούχος, κερδοφόρος, ραδιούργος κ.ά.

Σύμφωνα με το τίμιος-τίμια-τίμιο κλίνονται τα άδειος, αστείος, κρύος, σπάνιος, τεράστιος κ.ά. καθώς και τα επίθετα σε -ένιος, -ίσιος, π.χ. μαρμαρένιος, βελουδένιος, αρνίσιος, βουνίσιος.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	νέος	η	νέα	το	νέο
γεν.	του	νέου	της	νέας	του	νέου
αιτ.	τον	νέο	την	νέα	το	νέο
κλητ.		νέε		νέα	 	νέο
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ.	οι	νέοι	οι	νέες	τα	νέα
γεν.	των	νέων	των	νέων	των	νέων
αιτ.	τους	νέους	τις	νέες	τα	νέα

κλητ.		νέοι		νέες		νέα
-------	--	------	--	------	--	-----

Επίθετα σε -ος, -ια, -ο

Σύμφωνα με το γλυκός-γλυκιά-γλυκό κλίνονται τα γνωστικός, ελαφρός, φτωχός (οξύτονα), φρέσκος (παροξύτονο), βρόμικος (προπαροξύτονο) κ.ά.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	γλυκός	η	γλυκιά	το	γλυκό
γεν.	του	γλυκού	της	γλυκιάς	του	γλυκού
αιτ.	τον	γλυκό	την	γλυκιά	το	γλυκό
κλητ.		γλυκέ		γλυκιά		γλυκό
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ.	οι	γλυκοί	οι	γλυκές	τα	γλυκά
γεν.	των	γλυκών	των	γλυκών	των	γλυκών
αιτ.	τους	γλυκούς	τις	γλυκές	τα	γλυκά
κλητ.		γλυκοί		γλυκές		γλυκά

Επίθετα σε -ύς, -ιά, -ύ, σε -ύς, -εία, -ύ και σε -ής, -ιά, -ί

Όλα τα επίθετα της ομάδας αυτής είναι οξύτονα.

Οι τύποι της γενικής του ενικού και του πληθυντικού αριθμού του αρσενικού και του ουδέτερου γένους χρησιμοποιούνται σπάνια.

Σύμφωνα με το βαρύς-βαριά-βαρύ κλίνονται τα βαθύς, ελαφρύς, μακρύς, παχύς, φαρδύς κ.ά.

Σύμφωνα με το βραχύς-βραχεία-βραχύ κλίνονται τα αμβλύς, δριμύς, ευθύς, θρασύς, οξύς, ταχύς κ.ά.

Σύμφωνα με το χρυσαφής-χρυσαφιά-χρυσαφί κλίνονται τα βυσσινής, θαλασσής, ουρανής, πορτοκαλής, σταχτής κ.ά.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	βαρύς	η	βαριά	το	βαρύ
γεν.	του	βαριού / βαρύ	της	βαριάς	του	βαριού / βαρύ
αιτ.	τον	βαρύ	την	βαριά	το	βαρύ

κλητ.		βαρύ		βαριά		βαρύ
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	βαριοί / βαρείς βαριών βαριοί / βαρείς βαριοί / βαρείς	οι των τις	βαριές βαριών βαριές βαριές	τα των τα	βαριά βαριών βαριά βαριά

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	βραχύς βραχέος βραχύ βραχύ	η της την	βραχεία βραχείας βραχεία βραχεία	το του το	βραχύ βραχέος βραχύ βραχύ
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	βραχείς βραχέων βραχείς βραχείς	οι των τις	βραχείες βραχέων βραχείες βραχείες	τα των τα	βραχέα βραχέων βραχέα βραχέα

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	χρυσ αφής χρυσ αφιού / χρυσ αφή χρυσ αφή χρυσ αφή	η της την	χρυσ αφιά χρυσ αφιάς χρυσ αφιά χρυσ αφιά	το του το	χρυσ αφί χρυσ αφιού / χρυσ αφί χρυσ αφί χρυσ αφί
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	χρυσ αφιοί χρυσ αφιών χρυσ αφιούς χρυσ αφιοί	οι των τις	χρυσ αφιές χρυσ αφιών χρυσ αφιές χρυσ αφιές	τα των τα	χρυσ αφιά χρυσ αφιών χρυσ αφιά χρυσ αφιά

Επίθετα σε -ης, -ης, -ες (δικατάληκτα)

Τα επίθετα που κλίνονται σύμφωνα με το **διεθνής-διεθνής-διεθνές** κρατούν σε όλες τις πτώσεις τον τόνο στη λήγουσα.

Τα επίθετα που κλίνονται σύμφωνα με το **συνήθης-συνήθης-σύνηθες** ανεβάζουν τον τόνο στην προπαραλήγουσα, στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική στον ενικό αριθμό του ουδετέρου.

Η κλητική των επιθέτων αυτής της κατηγορίας χρησιμοποιείται πολύ σπάνια.

Σύμφωνα με το **διεθνής-διεθνής-διεθνές** κλίνονται τα αβλαβής, επιμελής, ειλικρινής, ευτυχής, υγιής κ.ά.

Σύμφωνα με το **συνήθης-συνήθης-σύνηθες** κλίνονται τα αυτάρκης, επιμήκης, κακοήθης κ.ά.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	διεθνής διεθνούς διεθνή διεθνή	η της την	διεθνής διεθνούς διεθνή διεθνή	το του το	διεθνές διεθνούς διεθνές διεθνές
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	διεθνείς διεθνών διεθνείς διεθνείς	οι των τις	διεθνείς διεθνών διεθνείς διεθνείς	τα των τα	διεθνή διεθνών διεθνή διεθνή

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	συνήθης συνήθους συνήθη συνήθη	η της την	συνήθης συνήθους συνήθη συνήθη	το του το	σύνηθες συνήθους σύνηθες σύνηθες
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	συνήθεις συνήθων συνήθεις συνήθεις	οι των τις	συνήθεις συνήθων συνήθεις συνήθεις	τα των τα	συνήθη συνήθων συνήθη συνήθη

Επίθετα σε -ων, -ουσα, -ον

Η γενική πληθυντικού του θηλυκού γένους σε ορισμένα από τα επίθετα της κατηγορίας αυτής είναι πολύ σπάνια.

Σύμφωνα με το ενδιαφέρων-ενδιαφέρουσα-ενδιαφέρον κλίνονται τα δευτερεύων, επείγων, επιβλέπων, εποπτεύων, μέλλων, πρωτεύων κ.ά., δηλαδή όσα τονίζονται στην παραλήγουσα.

Σύμφωνα με το απών-απούσα-απόν κλίνονται τα αιτών, δηλών, αποτυχών, επιλαχών, επιτυχών, παρών, τυχών κ.ά., δηλαδή όσα τονίζονται στην λήγουσα.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	ενδιαφέρων ενδιαφέροντος ενδιαφέροντα ενδιαφέρων	η της την	ενδιαφέρουσα ενδιαφέρουσας ενδιαφέρουσα ενδιαφέρουσα	το του το	ενδιαφέρον ενδιαφέροντος ενδιαφέρον ενδιαφέρον
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	ενδιαφέροντες ενδιαφερόντων ενδιαφέροντες ενδιαφέροντες	οι των τις	ενδιαφέρουσες ενδιαφερουσών ενδιαφέρουσες ενδιαφέρουσες	τα των τα	ενδιαφέροντα ενδιαφερόντων ενδιαφέροντα ενδιαφέροντα

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	ο του τον	απών απόντος απόντα απών	η της την	απούσα απούσας απούσα απούσα	το του το	απόν απόντος απόν απόν
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ. γεν. αιτ. κλητ.	οι των τους	απόντες απόντων απόντες απόντες	οι των τις	απούσες απουσών απούσες απούσες	τα των τα	απόντα απόντων απόντα απόντα

Επίθετα σε -ων/-ονας, -ων, -ον (δικατάληκτα)

Τα επίθετα αυτής της κατηγορίας είναι λίγα στη νέα ελληνική γλώσσα.
Η γενική και η κλητική χρησιμοποιούνται πολύ σπάνια.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	μετριόφρων/μετριόφρονας	η	μετριόφρων	το	μετριόφρον
γεν.	του	μετριόφρονος/μετριόφρονα	της	μετριόφρονος	του	μετριόφρονος
αιτ.	τον	μετριόφρονα	την	μετριόφρονα	το	μετριόφρον
κλητ.		μετριόφρων		μετριόφρων		μετριόφρον
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ.	οι	μετριόφρονες	οι	μετριόφρονες	τα	μετριόφρονα
γεν.	των	μετριοφρόνων	των	μετριοφρόνων	των	μετριοφρόνων
αιτ.	τους	μετριόφρονες	τις	μετριόφρονες	τα	μετριόφρονα
κλητ.		μετριόφρονες		μετριόφρονες		μετριόφρονα

Σύμφωνα με το μετριόφρων/-ονας, μετριόφρων, μετριόφρον κλίνονται τα γενναιόφρων, δεισιδαίμων, εθνικόφρων, εμπειρογνώμων, νοήμων κ.ά.

Το επίθετο πολύς-πολλή-πολύ

Η γενική ενικού του αρσενικού και του ουδετέρου χρησιμοποιούνται πολύ σπάνια στο λόγο.

Ενικός αριθμός						
	αρσενικό		θηλυκό		ουδέτερο	
ονομ.	ο	πολύς	η	πολλή	το	πολύ
γεν.	του	πολλού / πολύ	της	πολλής	του	πολλού
αιτ.	τον	πολύ	την	πολλή	το	πολύ
κλητ.						
Πληθυντικός αριθμός						
ονομ.	οι	πολλοί	οι	πολλές	τα	πολλά
γεν.	των	πολλών	των	πολλών	των	πολλών
αιτ.	τους	πολλούς	τις	πολλές	τα	πολλά
κλητ.						

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Τους προτάσεις που ακολουθούν να επισημάνετε ποια από τα υπογραμμισμένα επίθετα λειτουργούν ως επίθετα (επ.) και ποια ως ουσιαστικά (ους).

1. Οι κοντοί (____) να περάσουν μπροστά και οι ψηλοί (____) πίσω.
2. Οι κοντοί (____) μαθητές είναι προτιμότερο να κάθονται στα μπροστινά (____) θρανία.
3. Οι απλήρωτοι (____) ήτανε δεκαπέντε χιλιάδες. Άφησε απλήρωτους (____) τους λογαριασμούς.
4. Η ζωή που έκανε ήταν άσωτη (____). Επέστρεψε και ο άσωτος (____).
5. Δεν είδε τα χαρακτηριστικά (____) σημάδια.
6. Τα βομβαρδιστικά (____) πετούσαν πάνω από τη πόλη.
7. Στην πορεία συμμετείχαν οι μισθωτοί (____) και οι συνταξιούχοι (____).
8. Δε με ενθουσιάζει ο αμερικανικός (____) κινηματογράφος.
9. Φεύγω γρήγορα για τα Αγγλικά (____).
10. Αγόρασε τρία εβδομαδιαία (____) περιοδικά (____).
11. Ο Μεντελέγιεφ τυποποίησε τον περιοδικό (____) πίνακα των χημικών (____) στοιχείων.
12. Να περάσει ο επόμενος (____).
13. Διάβασε, σε παρακαλώ, την επόμενη (____) άσκηση.

2. Συμπλήρωσε με το σωστό «πολύ, πολλή, πολλοί»

_____ ζέστη
_____ κρύο
_____ άνθρωποι
_____ όμορφος
_____ συμπαθητική
_____ ώρα
_____ ζάχαρη
_____ φίλοι
_____ μικρός
_____ τροφή

3. Στις προτάσεις που ακολουθούν να επισημάνετε ποια από τα υπογραμμισμένα επίθετα λειτουργούν ως επίθετα (επ.) και ποια ως ουσιαστικά (ουσ).

α. Η κατανάλωση πολλών (_____) αναψυκτικών (_____) είναι επιζήμια (_____) για τον οργανισμό.

β. Το πρωινό (_____) πρέπει να είναι πλούσιο (_____), το μεσημεριανό (_____) κανονικό (_____) και το βραδινό (_____) λιγοστό (_____).

γ. Τα οπωροκηπευτικά (_____) πρέπει να καταναλώνονται φρέσκα.

δ. Τα αναψυκτικά (_____) ποτά δε βοηθάνε τον οργανισμό.

ε. Το μεσημεριανό (_____) φαγητό ήταν υπέροχο (_____).

στ. Το βράδυ θα φάμε μεξικάνικο (_____) ή κινέζικο (_____);

ζ. Το μεξικάνικο (_____) φαγητό δε μου αρέσει καθόλου.

η. Οι νέοι (_____) σήμερα έχουν και νέο (_____) τρόπο ζωής.

θ. Πήραμε πολλά γλυκά (_____) για το σπίτι.